

Ekonomiczny Uniwersytet Dziecięcy

Wychowanie czy zarządzanie rozwojem – oto jest pytanie...

Elżbieta Hałaburda

Uniwersytet w Białymstoku
30 września 2010 r.

Organizatorzy

Partner strategiczny

NBP
Narodowy Bank Polski

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIWERSYTET-DZIECIECY.PL

Co decyduje o naszym rozwoju?

O naszym rozwoju decydują:

- Geny
- Wychowanie
- Środowisko

Na rozwój i wychowanie dziecka wywiera wpływ styl wychowawczy funkcjonujący w rodzinie

Styl autokratyczny

przeważa w rodzinach patriarchalnych
 ma on charakter konserwatywny
 jest oparty na tym rodzaju autorytetu, który został nazwany autorytetem przemocy lub pedantyzmu
 zakłada wyraźny dystans między rodzicami a dzieckiem
 rodzice kontaktują się z nim w sposób formalny, nie wnikając w jego potrzeby psychospołeczne,
 zainteresowania, motyw i uzdolnienia itp.
 starają się kierować "odgórnie", nagminnie wydając polecenia i zakazy
 uznają tylko racje własne, nie tolerują sprzeciwu
 manipulują dzieckiem, nie dopuszczając go do współdecydowania w sprawach rodzinnych
 w razie nieposłuszeństwa stosują surowe kary.
 od dzieci wymaga się bezwzględnej karności i posłuszeństwa, podporządkowania się wszystkim
 poleceniom i nakazom rodziców, a zwłaszcza ojca
 w przypadku nadmiernej postawy autokratycznej dziecko żyje w ciągłym napięciu; odznacza się
 przesadną uległością lub przeciwnie, buntowniczą postawą wobec innych
 obowiązujące normy i zakazy przyswaja jako coś narzuconego z zewnątrz, dlatego też kieruje się w
 swoim postępowaniu własnym, egoistycznie pojmowanym interesem
 dziecko skłonne jest do łamania niewygodnych dla siebie przepisów, zwłaszcza gdy brak jest
 kontroli rodziców

Odmianny stylu autokratycznego

od surowego nadzoru, ostrych środków represji i stawiania wymagań przekraczających nieraz możliwości dziecka

do racjonalnego ograniczania jego swobody, stawiania przed dzieckiem zadań i wymagań dostosowanych do jego cech indywidualnych i rozwojowych

Styl demokratyczny

jest uważany za najkorzystniejszy styl wychowania dla rozwoju osobowości dziecka

dziecko bierze udział w życiu rodziny, omawia, dyskutuje i planuje sprawy codziennego współżycia rodzinnego

zna zakres swoich obowiązków, na które sam się zgodziło

rodzice preferujący ten styl wychowania nie stosują na ogół kar, a raczej wyjaśniają dziecku jak i dlaczego powinno postąpić inaczej, posługują się metodami perswazji i argumentacji

w takiej rodzinie rodzice odwołują się w pierwszym rzędzie do uczuć i ambicji dziecka

Styl demokratyczny

rodzice stosują zachęty

dążą do związania dziecka ze sobą uczuciem sympatii

więź emocjonalna dziecka z rodzicami jest silna, przeważają zdecydowanie uczucia pozytywne, wzajemne zaufanie, sympatia i życzliwość

główną jego zasadą jest wzajemne poszanowanie praw wszystkich członków rodziny

dzieci wychowywane w ten sposób uczą się zasad współzycia społecznego nie na podstawie przymusu zewnętrznego i lęku przed karą, lecz w oparciu o akceptację i świadomy wybór właściwej zasady postępowania

rola rodziców polega na koordynowaniu działań swoich dzieci

Styl liberalny

nie ustala się niczego ani wspólnie, ani oddzielnie

przypomina pod pewnymi względami wychowanie niekonsekwentne czy też ingerowanie w sprawy dziecka i w jego zachowanie wyłącznie od przypadku do przypadku

w rodzinie wychowanie takie polega na całkowitym niemal pozostawieniu dziecka samemu sobie, a więc nie wtrącaniu się w jego sprawy, tolerowanie aspołecznych zachowań, brak kontroli i opieki ze strony rodziców

istotną cechą liberalnego stylu wychowania jest zarówno pobłażliwy stosunek do dziecka, jak i przesadna uległość, wyrażająca się m.in. w spełnianiu wszelkich jego zachcianek i życzeń

często to dziecko kieruje rodzicami, korzysta z nadmiernej swobody i przywilejów, co w konsekwencji sprawia, iż są to jednostki wprawdzie o dużym poczuciu własnej wartości (niestety często zbyt dużym), ale niejednokrotnie egoistyczne, niezdyscyplinowane wewnętrznie, niezdolne do trwałego wysiłku, mało zahartowane

Styl liberalny

rodzice rozpieszczają dzieci, pozostawiając im nadmierną swobodę
 ograniczają się do stworzenia dziecku warunków do nauki i zabaw, zaspakajając jego potrzeby materialne
 aktywność rodziców jest przypadkowa i niekonsekwentna
 interwencja w zachowaniu dziecka następuje tylko w wyjątkowych przypadkach, w sytuacji drastycznego naruszenia norm społecznych
 dzieci są egocentryczne i mają trudności z przystosowaniem w grupie rówieśniczej

Który styl występuje w mojej rodzinie? 😊

scharakteryzowane główne style wychowania w rodzinie przeważnie **nie występują** w rzeczywistości w postaci **czystej** **jeden** z nich jednak zwykle **dominuje**, wpływając na swoistą atmosferę życia rodzinnego
 ponadto trzeba pamiętać o tym, że jakkolwiek styl wychowania w rodzinie jest ważnym czynnikiem kształtującym osobowość dziecka, nie jest to czynnik jedyny
 dopiero w powiązaniu z postawami rodziców wobec dzieci, z emocjonalną więzią łączącą członków rodziny i z ogólną atmosferą w niej panującą, czynnik ten nabiera właściwego znaczenia

Postawy rodzicielskie

ze stylem wychowania łączą się postawy rodzicielskie psychologowie przyjęli definicję **postawy rodzicielskiej** jako " tendencji do zachowania się w specyficzny sposób wobec jakiejś osoby, sytuacji czy problemu,, aby dobrze pełnić role rodzicielskie, trzeba mieć do nich pozytywny stosunek
wiele czynników kształtuje i utrwala pozytywny lub negatywny stosunek rodziców do dziecka

Postawy właściwe

Postawa akceptująca – to okazywanie dziecku sympatii, aprobaty, przyjmowanie dziecka takim jakie ono jest, w wypadku złych zachowań – krytykowanie ich, poznawanie i zaspakajanie potrzeb dziecka. Sprzyja kształtowaniu zdolności do tworzenia trwałej więzi emocjonalnej, do wyrażania uczuć, odwagi, chęci pomocy.

Postawa współdziałająca – dobro dziecka jest tu wartością pierwszoplanową, aktywność w nawiązaniu wzajemnych kontaktów, angażowanie dziecka w sprawy domu – dostosowanie do wieku. Rozwija ufność zadowolenie z rezultatów pracy, wytrwałość, umiejętność współdziałania i podejmowania zobowiązań.

Postawy właściwe

Postawa uznająca prawa dziecka - uznanie praw dziecka, bez przeceniania i niedoceniań jego roli, pozwalanie na postępowanie na własną odpowiedzialność, delikatne kierowanie dzieckiem – stosowanie wyjaśniania i tłumaczenia, wyjaśnianie i uzasadnianie stawianych wymagań i stosowanych kar. Uczy lojalności, solidarności w stosunku do innych członków rodziny, twórczej postawy.

Postawa dawania dziecku rozumnej swobody - Rodzice wraz z wiekiem dają dziecku więcej swobody, umiejętność utrzymania autorytetu i kierowania dzieckiem w pożądanym zakresie, rozumna troska o zdrowie i bezpieczeństwo, obiektywizm w ocenie grożącego niebezpieczeństwa. Daje dziecku umiejętność współdziałania z rówieśnikami, uspołecznienie, pomysłowość, bystrość i wytrwałość.

Postawy nieprawidłowe

Postawa odtrącająca – to nieokazywanie uczuć pozytywnych, demonstrowanie uczuć negatywnych, krytyka dziecka, dyktatorskie podejście, kierowanie dzieckiem: przez rozkazy, surowe kary, zastraszanie, niedostrzeganie pozytywów, niszczenie słowem, "przykręcanie śruby". Wywołuje u dziecka agresję, nieposłuszeństwo, kłótniwość, zahamowanie rozwoju uczuć wyższych, zachowanie aspołeczne, bezradność, zastraszanie i reakcje nerwicowe.

Postawa unikająca - ukryta lub jawna jeśli chodzi o dobro dziecka, ignorowanie dziecka, unikanie i ograniczanie kontaktu z dzieckiem do minimum, zbywanie prób nawiązania kontaktu podejmowanych przez dziecko, szeroko pojęte zaniedbywanie dziecka, niedbałość i niekonsekwencja w stawianiu wymagań, nieangażowanie się w sprawy dziecka, nieangażowanie dziecka w sprawy domu. Dziecko jest niezdolne do nawiązywania trwałych więzi uczuciowych, niezdolne do obiektywnych ocen, brakuje mu wytrwałości i koncentracji w nauce, jest nieufne i bojaźliwe.

Postawy nieprawidłowe

Postawa nadmiernie wymagająca – to stawianie wygórowanych wymagań, nie przyznawanie prawa do samodzielności, rządzenie dzieckiem, ograniczanie swobody dziecka, stosowanie sztywnych reguł, przesadne nastawienie na osiągnięcia. Wypowiedzi rodzica mają charakter oceniający, często wyrażają dezaprobatę i gniew. Dziecku brakuje wiary w siebie, jest niepewne, lękliwe, przewrażliwione, uległe, brakuje4 zdolności do koncentracji, ma trudności szkolne i słabe aspiracje.

Postawa nadmiernie chroniąca – traktowanie dziecka jako dzidziusia, niedocenywanie możliwości dziecka, rozwiązywanie za nie trudności, utrudnianie samodzielności – dziecko trzymane "pod kloszem", postępowanie uzależnia dziecko od rodziców, izolowanie dziecka od rówieśników, lęk o zdrowie, zachęcanie do jednostronnego rozwoju zdolności, tolerowanie złych zachowań. Powoduje opóźnienie dojrzałości społecznej, zależność dziecka od rodziców, bierność, uступliwość, nadmierna pewność siebie, zarozumiałość, awanturowanie się, egoizm, nadmierne wymagania w stosunku do rodziców, niepewność – gdy dziecko jest samo.

Postawy rodziców wobec dzieci decydują
o stylu wychowania i o skuteczności
środków wychowawczych

Metody wychowania

- Metoda wpływu osobistego
- Metoda wpływu społecznego
- Metoda wpływu sytuacyjnego
- Metoda kierowania samowychowaniem

Metody wychowania

Bezpośrednie:

- nagradzanie
- karanie
- perswazja

Pośrednie:

- zadaniowa
- modelowanie

Pomocna literatura:

- "Toksyczni rodzice", S. Forward
- "Rodzina a osobowość", M. Ziemska
- "Przemoc w rodzinie", A. Piekarska
- "Wychowanie bez porażek", T. Gordon
- "Rodzina w świetle psychologii", J. Rembowski
- „Geny czy wychowanie? Co wyrośnie z naszych dzieci i dlaczego”, J. R. Harris

Dziękuję za
skupienie Państwa uwagi 😊

